

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Bakalářský studijní program Ekonomika a management,
studijní obor: Finanční řízení
realizovaný na Vyšší odborné škole ekonomické Zlín

PROBLEMATIKA ZAVEDENÍ IFRS DO ÚČETNICTVÍ eBANKY

Bakalářská práce

Vypracovala: Blanka Černošková
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martin Šperlink

Zlín 2006

ABSTRAKT

Cílem této práce je analyzovat postup implementace IFRS (Mezinárodních účetních standardů) do účetnictví eBanky a zaměřit se na vymezení základních rozdílů mezi účetnictvím a vykazováním dle IFRS a CAS pro finanční instituce (České účetní standardy pro účetnictví finančních institucí). V teoretické části je věnována pozornost rozdílům mezi účetními systémy. V praktické části je čtenáři informován o problematice rozdílnosti standardů v podmínkách eBanky a dopadu implementace IFRS. Na závěr je vyhodnocena správnost celého procesu a dopad do dalšího rozvoje eBanky.

Klíčová slova: IFRS, CAS, leasing, dlouhodobý nehmotný majetek, odložená daň, náklady.

ABSTRACT

The target of this work is to analyse a process with implementation of IFRS (International Financial Reporting Standards) for accounting of eBanka and to target the limitation of basic differences between accounting and presenting by course of IFRS and CAS for financial institutions (Czech accounting standards for financial institutions). The attention is paid, in the part of theory, to differences between the accounting systems. In practical part the reader is introduced to problems in differences between the standards in conditions of eBanka and the impact on the implementation IFRS. The accuracy of the whole process is appraisal at the end.

Keywords: : IFRS, CAS, leasing, intangible assets, deferred tax, expenses.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat především svému vedoucímu práce Ing. Martinu Šperlinkovi za jeho pomoc, rady a komentáře, bez kterých by práce nemohla vzniknout. Za jeho ochotné konzultace řešených situací a poskytnutí materiálů pro studium. Dále bych chtěla poděkovat svým spolupracovníkům, jmenovitě Nikole Žaludové a Petru Kubovi, kteří umožnili přizpůsobení mé pracovní doby a ulehčili mi zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 ÚČETNÍ SYSTÉMY	9
1.1 KLASIFIKACE ÚČETNÍCH SYSTÉMŮ	9
1.2 REGULACE ÚČETNICTVÍ.....	11
1.3 ZÁKLADNÍ KONCEPTY ÚČETNICTVÍ.....	12
1.3.1 Americké účetní zásady a pravidla - US GAAP.....	12
1.3.2 Mezinárodní standardy účetního výkaznictví - IFRS	13
2 ÚČETNÍ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE	15
2.1 PRÁVNÍ NORMY	15
2.1.1 Zákon o účetnictví.....	16
2.1.2 Vyhlášky Ministerstva financí	17
2.1.3 České účetní standardy.....	17
2.1.4 Obchodní zákoník	18
2.1.5 Daňové zákony	18
2.2 ÚČETNÍ JEDNOTKY POVINNÉ VYKAZOVAT DLE IFRS.....	18
3 ZÁKLADNÍ ROZDÍLY MEZI IFRS A CAS PRO FINANČNÍ INSTITUCE	20
3.1 LEASING.....	21
3.1.1 Leasing dle IFRS.....	22
3.1.2 Leasing dle CAS	22
3.1.3 Základní rozdíl - leasing	22
3.2 VYKAZOVÁNÍ NÁKLADŮ.....	23
3.2.1 Vykazování nákladů dle IFRS	23
3.2.2 Vykazování nákladů dle CAS	23
3.2.3 Základní rozdíl – vykazování nákladů	24
3.3 NEHMOTNÝ MAJETEK VYTVOŘENÝ VLASTNÍ ČINNOSTÍ.....	24
3.3.1 Nehmotný majetek vytvořený vlastní činností dle IFRS	24
3.3.2 Nehmotný majetek vytvořený vlastní činností dle CAS.....	25
3.3.3 Základní rozdíly – nehmotný majetek.....	25
3.4 REZERVY.....	26
3.4.1 Rezervy dle IFRS	26
3.4.2 Rezervy dle CAS.....	26
3.4.3 Základní rozdíly – rezervy	26
3.5 ODLOŽENÁ DAŇ	27
3.5.1 Odložená daň dle IFRS	27
3.5.2 Odložená daň dle CAS	27
3.5.3 Základní rozdíly – odložená daň.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 EBANKA – VZNIK A CHARAKTERISTIKA	29

5	FÁZE IMPLEMENTACE.....	30
5.1	FÁZE IMPLEMENTACE.....	30
5.1.1	I.fáze – zpracování rozdílové analýzy.....	31
5.1.2	II. fáze	31
5.1.3	III. fáze	31
5.1.4	IV. fáze.....	32
6	ROZDÍLOVÁ ANALÝZA.....	33
6.1	LEASING.....	33
6.2	NEHMOTNÝ MAJETEK VYTVOŘENÝ VLASTNÍ ČINNOSTÍ.....	33
6.3	REZERVY.....	34
6.4	ODLOŽENÁ DAŇ	34
6.5	FINANČNÍ NÁSTROJE: ÚČTOVÁNÍ A OCEŇOVÁNÍ	35
6.6	VÝNOSOVÉ POPLATKY A UPLATNĚNÍ EFEKTIVNÍ ÚROKOVÉ MÍRY	35
7	DOPADY IMPLEMENTACE IFRS V EBANCE.....	37
	ZÁVĚR.....	39
	CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	41
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	42

ÚVOD

V současné době je sledován velký nárůst mezinárodního obchodu. Podnikům nestačí pouze národní trh. Jsou tlačeni konkurencí k hledání nových obchodních příležitostí na volných mezinárodních trzích. Aby mohly podniky expandovat do ostatních zemí, uskutečňovat své obchody a zvyšovat tržní hodnotu podniku, potřebují dostatek kapitálu. Ten mohou získat od investorů. Aby mohli oslovit, co největší množství investorů, je zapotřebí, aby údaje o jejich hospodaření byly pro investory srozumitelné, aby v nich uměli investoři číst a navíc se i rozhodnout. Podniky mají samy zájem na tom, aby výkaznictví bylo srozumitelné. Cílem účetnictví je podat věrný a poctivý obraz o finanční situaci účetní jednotky. V různých zemích je účetní výkaznictví založeno na odlišných účetních systémech. Někde je i základem pro výpočet daňového základu. Aby externí uživatelé mohli porovnávat účetní výkazy různých podniků, je zapotřebí, aby účetní metody, podle kterých byly účetní výkazy vyhotoveny, byly shodné. V případě, že by byly použity velmi odlišné metody zaúčtování různých účetních případů, nebylo by možné vyhodnotit hospodaření účetních jednotek nebo provedená analýza by byla velmi časově i finančně nákladná a pro investory nezajímavá. Z tohoto důvodu byly vytvořeny zásady, které jsou obecně přijímány. V USA to jsou účetní standardy US GAAP a v Evropě jsou obecně přijímané standardy IFRS. Cílem těchto standardů je především stanovit obecné zásady pro účetní výkaznictví a tím nastavit jednotná pravidla pro účetní systémy používané v různých zemích. Česká republika se snaží svoji legislativu přiblížit co nejvíce standardům IFRS. Problémem zůstává vazba mezi účetnictvím a daňovou legislativou. Od roku 2005 je sestavování účetních závěrek pro potřeby kapitálových trhů podle IFRS povinné. Tato povinnost je nastavena pro podniky, které emitují veřejně obchodovatelné cenné papíry. Proces zavedení účtování podle IFRS je náročný. Vyžaduje analýzu celého účetního systému společnosti a jeho konverzi na nový účetní systém. Zavedení IFRS je největší změnou v systému účetnictví za posledních mnoho let. Je to přechod, jehož cílem je přehledné výkaznictví pro potřeby kapitálových trhů. Bezesporu jeho hlavní předností je vypovídací schopnost účetní závěrky sestavené podle IFRS. Investorům přináší sladění účetních metod a zjednodušení vyhodnocování účetních údajů pro rozhodování. Mezinárodním velkým společností přináší především zlepšení kontroly, dosažení úspor a zjednodušení zpracování účetnictví. Země, které budou akceptovat tyto mezinárodní standardy nebudou nuceny řešit situace, ale budou moci převzít nabízené řešení. Státy ušetří náklady na tvorbu vlastních národních

postupů účtování. Proti harmonizaci účetního výkaznictví hraje ekonomické prostředí jednotlivých zemí, daňový systém, legislativa nebo i zájmy určitých skupin lidí. Je jisté, že mezinárodní standardy pro účetní výkaznictví se budou neustále vyvíjet a to z důvodu neustálých změn v celosvětové ekonomii. Cíl, ale bude zůstat po celou dobu pořád stejný. Bude jím vyjádření pomocí účetních metod a výkazů pravdivý a poctivý obraz hospodaření účetní jednotky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ÚČETNÍ SYSTÉMY

Účetních systémů existuje na celém světě velké množství. Navzájem se odlišují a ztěžují tak vypovídací a také srovnávací schopnost účetního výkaznictví. Tím je do jisté míry snížena informační funkce účetnictví pro potencionální investory nebo věřitele. Podnikatelským subjektům jiný přístup k účetnictví a použití rozdílných účetních systémů snižuje např. schopnost získání prostředků na zahraničních kapitálových trzích.

Cílem každého účetního systému je ale podat věrný a poctivý obraz o hospodaření účetní jednotky. Na národní úrovni je účetnictví regulováno. Je řízeno buď institucí, nebo jiným způsobem odpovídajícím dané zemi. V celosvětovém pohledu je tento způsob nedostačující a odlišnosti účetních postupů způsobují komplikace v postupující globalizaci obchodu. Proto je vyvíjena snaha na sjednocení účetního výkaznictví, jak v rámci Evropské Unie jako harmonizace účetnictví, tak v celosvětovém měřítku jako konvergence¹.

Z celosvětového pohledu je usilováno o sjednocení účetního výkaznictví a vytvoření tak jednotného světového účetnictví. O tento cíl se snaží jak potencionální investoři, tak i samotné podnikatelské subjekty, které se tímto snaží získat kapitál od investorů a urychlit tak své světové obchody. Světově uznávány jsou dva koncepty: Mezinárodní standardy účetního výkaznictví - IFRS² a Americké účetní zásady a pravidla – US GAAP³. Stručně jsou tyto dva základní účetní systémy popsány v bodech 1.3.1. a 1.3.2. této práce.

1.1 Klasifikace účetních systémů

Nejčastější odlišností mezi účetními systémy bývá rozdílný přístup k řešení vztahu mezi účetnictvím a uplatňováním daňového práva. V některých zemích jsou účetní výkazy zcela

¹ dosažení shody

² IFRS – International Financial Reporting Standards.

³ US GAAP – United States Generally Accepted Accounting Principles.

odlišné od daňových např. je tomu v USA, ve Velké Británii. Naproti tomu existují země, kde tyto výkazy jsou shodné. Tomu je např. v Německu.

Základními znaky, kterými se odlišují účetní systémy, jsou:

- okruh uživatelů účetních výkazů
- stupeň regulování účetnictví
- způsoby řešení vztahů mezi účetními postupy a uplatňováním daňového práva
- vykazování daně ze zisku
- při vykazování hospodářského výsledku odlišnost uplatněného stupně opatrnosti
- způsoby oceňování
- metody zohlednění inflace

Při klasifikaci z pohledu od všeobecného ke specifickému, můžeme rozdělit tímto deduktivním postupem účetní systémy na dvě velké skupiny podle konceptu na makroekonomický a na mikroekonomický.

Makroekonomický koncept – při této koncepci vychází tvorba účetního systému z národní hospodářské politiky daného státu. Podnikající subjekty se musí přizpůsobit podmínkám, které jsou tvořeny státem, resp. účtují a vykazují dle platných zákonů, vyhlášek a ostatních právních předpisů, které vedení účetnictví upravují.

Mikroekonomický koncept – tvorba účetního systému vychází z velké části z potřeb podnikatelských subjektů. Do velké míry se jim přizpůsobuje a podřizuje se soukromým zájmům za účelem získání vyšší ekonomické prosperity státu.

Při klasifikaci účetních systémů podle induktivního postupu, kdy se postupuje od specifického ke všeobecnému, byly vytvořeny čtyři základní modely účetních systémů.

Anglosaský model – u tohoto modelu je kladen důraz na věrně podávaný obraz účetního výkaznictví. V zemích, kde je uplatňován tento model, je zapotřebí, aby investoři měli neustále přehled o hospodaření účetní jednotky a mohli se rychle rozhodnout o dalším inves-

tování svého kapitálu. Tento model je užíván ve Velké Británii, USA a Nizozemsku. Regulace účetnictví je založena na zvykovém právu.

Kontinentální model – je svázán s právními normami, které v některých případech snižují vypovídací schopnost účetnictví, a daňovými zákony. Je tak ztížen i do jisté míry ekonomický rozvoj státu, protože potenciální investoři nemají dostatečné srovnávací informace o hospodaření účetní jednotky. Tento model je užíván v rámci celé Evropy kromě postkomunistických zemí. Je uplatňován i v Japonsku a francouzsky hovořících státech Afriky.

Jihoamerický model - je užíván v zemích s vysokou inflací zejména ve státech Jižní Ameriky. V účetnictví je tato inflace zohledňována. Při regulaci účetnictví je vycházeno z potřeb daného státu.

Smišený model – jeho reprezentanty jsou postkomunistické země, které přešly z centrálně plánované ekonomiky na účetnictví, kde se spojuje vliv daňové politiky s prvky anglosaského modelu. Do tohoto modelu patří i Česká republika.

1.2 Regulace účetnictví

Účetnictví je v jednotlivých státech různým způsobem regulováno. Odvíjí se od zvyklostí, legislativy, kultury, ekonomie dané země. Upravují se postupy a metody účtování a to formou doporučených vzorů nebo i formou závazných postupů. Příkladem závazného postupu je užívání účtové osnovy při účtování v podvojném účetnictví. Tuto osnovu je účetní jednotka povinna používat. Stát prostřednictvím zákonů, které tvoří, provádí regulaci účetnictví. To do velké míry ovlivňuje průhlednost účetního výkaznictví. Účetnictví je podřízené daním a zákony lze těžko měnit. Musí procházet dlouhým procesem schvalování. Nelze rychle reagovat na změny ekonomického prostředí. Než je nová zákonná norma odsouhlasena, ekonomická situace se již opět liší. Navíc zákony schvalují často lidé – v oblasti účetnictví a výkaznictví laici, kteří mohou být případně ovlivněni i určitými zájmovými skupinami. Tento lobbying se více promítá především do daňových zákonů, ale v případě provázanosti daňové a účetní oblasti, se tento přístup negativně promítá do věrného a poctivého zobrazování skutečnosti. Navíc není zaručeno, že nová zákonná norma, která by byla pro ekonomické prostředí přínosem, bude schválena a prodlení při schvalování může být příčinou nejistoty a nestability podnikatelského prostředí.

V České republice je v posledních letech vyvíjena snaha na zjednodušení zákonů upravujících účetnictví, na přiblížení českého účetnictví mezinárodním pravidlům a na oddělení účetních pravidel od daňové politiky. Výsledkem tohoto trendu je vytvoření českých účetních standardů, které se přibližují a do budoucna budou ještě více přibližovat mezinárodním účetním standardům.

1.3 Základní koncepty účetnictví

1.3.1 Americké účetní zásady a pravidla - US GAAP

Tyto americké všeobecně uznávané účetní zásady vydává americká, nezávislá, soukromá organizace FASB⁴. Tato organizace je složena z odborné veřejnosti – ze zástupců účetní profese, zástupců nejvýznamnějších průmyslových podniků, vlády. Důvodem pro vytvoření amerických standardů byla ekonomická krize. Byla vytvořena podrobná a složitá pravidla, aby bylo zabráněno účetním podvodům a nebyl ponechán prostor nebo možnost jak tato pravidla obejít. Cílem bylo dosažení stavu, kdy účetní závěrky a výroční zprávy budou opravdu věrným a poctivým obrazem hospodaření účetní jednotky. Podniky v USA, které chtějí obchodovat na burze, účtují a vykazují podle US GAAP. Společnosti mají zájem účtovat podle těchto pravidel, protože se vyhýbají případnému podezření, že jejich účetní vykazování neodpovídá hospodaření společnosti.

V USA existuje Komise pro cenné papíry a burzy - SEC⁵. Její vliv je velký. Je to i způsobeno tím, že americký finanční trh patří mezi nejlikvidnější a největší na světě. Pro investory jsou zajímavé kótované společnosti. SEC vyžaduje po společnostech, aby vykazovaly podle US GAAP. I tato komise zavedla např. v roce 2004 zveřejňování své korespondence s emitenty cenných papírů a ostatními účastníky trhu. Tento krok se stal důležitým zdrojem informací.

⁴ FASB – Financial Accounting Standards Board

⁵ SEC – Securities and Exchange Commission

Lze říci, že US GAAP jsou souborem zásad, podle kterých se sestavují účetní výkazy pro investory ve Spojených státech amerických. US GAAP nestanovují žádnou účetní osnovu, ale definují, které informace a v jaké míře podrobnosti mají obsahovat. Zákonnou normou není stanoveno používání GAAP. Je to dobrovolný způsob účetního výkaznictví. Podnik, který chce obchodovat se svými cennými papíry je povinen vykazovat dle GAAP.

Pozice US GAAP jako všeobecně uznávaného a správného konceptu účetního systému byla do určité míry oslabena problémy společností Enron nebo Worldcom. Je nutné si však uvědomit, že se nejedná o nesprávnost US GAAP, ale o neuplatnění účetních zásad a pravidel US GAAP a o podvodné jednání vedení společnosti.

1.3.2 Mezinárodní standardy účetního výkaznictví - IFRS

Tyto mezinárodní účetní standardy jsou vydávány jako doporučení k účetním postupům a účetním prvkům. Do roku 2001 tyto standardy tvořil Výbor pro Mezinárodní účetní standardy - IASC⁶ ve formě Mezinárodních účetních standardů - IAS⁷. Činnost tohoto výboru byla nahrazena činností Rady pro Mezinárodní účetní standardy - IASB⁸. Nyní jsou Mezinárodní standardy účetního výkaznictví označovány zkratkou IFRS⁹. Cílem vykazování dle IFRS je opět dosáhnout kvalitního zobrazení účetních informací ve vykazování účetní jednotky. Je kladen důraz na **poskytnutí informací o finanční pozici podniku, o jeho výkonnosti a o případných změnách ve finanční pozici**. Tyto informace jsou důležité pro externí uživatele, kterými jsou současně i potencionální vlastníci, investoři, zákazníci atd.

Jednotlivé účetní standardy se věnují problémům a situacím, které mohou nastat v účetnictví a vyvíjí se souběžně s vývojem ekonomického prostředí. Z tohoto důvodu jsou platné standardy upravovány a případně i rušeny nebo nahrazovány standardy novými.

⁶ IASC – International Accounting Standards Committee

⁷ IAS – International Accounting Standards

⁸ IASB – International Accounting Standards Board

⁹ IFRS – International Financial Reporting Standards

Protože se mění nejen prostředí podnikání, ale vývojem prochází i finanční instrumenty nebo způsoby obchodování a standardy ve větší míře využívají i podnikatelské subjekty dříve účtující podle zásad uplatňovaných v centrálně řízených ekonomikách a dále se vyvíjí a globalizuje světový obchod, musí Rada pro Mezinárodní účetní standardy připravovat standardy nové. Vznik standardů není krátkodobým procesem, ale změny nebo vznik standardů je IASB řízen projektově.

2 ÚČETNÍ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE

Účetní systém ČR a finanční vykazování navazovaly v minulých letech na účetnictví a na tradici centrálně plánované ekonomiky. V průběhu několik let došlo k novelám zákona o účetnictví, ke změnám nebo rušení vyhlášek a opatření vydávanými Ministerstvem financí ČR a ke vzniku českých účetních standardů. Veliký kvalitativní posun v regulaci účetnictví v ČR znamenal vydání zákona o účetnictví v roce 1991 pod číslem 563. Podstatné změny obchodního zákoníku, zákonů týkajících se veřejného sektoru, daňového systému a další legislativní změny zásadně ovlivnily řadu procesů i ekonomické prostředí v ČR a vyvolaly další novely zákony o účetnictví. Dalším aspektem ovlivňující účetní systém v ČR byl i harmonizační proces v Evropě.

V současné době je vývoj a změny účetního systému v ČR směřován k přiblížení se k platným Mezinárodním standardům účetního výkaznictví.

Významný vliv na účetní systém v ČR má i daňová politika. Daňový systém je postaven na informacích vycházejících z účetnictví. Některé položky definuje pro své účely odlišně a z toho důvodu je vyvíjen tlak na změny v účetnictví nebo některé účetní údaje neakceptuje. Navíc v daňovém systému existuje řada odpočitatelných a připočitatelných položek a slev na dani. Proto vývoj a změny účetního systému v ČR by měly směřovat nejen k IFRS, ale i k odklonu od daňového systému a zákonů upravujících zdanění v České republice.

2.1 Právní normy

Účetnictví v ČR je upravováno soustavou předpisů na úrovni zákonů a norem. Základní předpisem, který upravuje účetnictví účetních jednotek v ČR, je Zákon o účetnictví. V roce 2003 byly uvedeny do praxe prováděcí vyhlášky Ministerstva financí, které blíže upravují jednotlivé oblasti účetnictví pro vybrané skupiny účetních jednotek. Metodiku účtování upravují i opatření Ministerstva financí. Nejsilnější právní sílu má Zákon o účetnictví. Následují vyhlášky a pak opatření Ministerstva financí. Účetní jednotky se také řídí českými účetními standardy. Ve své praxi účetní jednotky používají obchodní zákoník a daňové zákony a další zákony související s činností účetní jednotky. Banky se řídí např. zákonem o bankách č. 21/1992 Sb., zákonem o cenných papírech č. 591/1992 Sb. Účetní jednotky, které jsou bankami, vedou své účetnictví navíc dle opatření České národ-

ní banky např. opatření České národní banky č. 5 z 11. června 2004, kterým se stanoví obsah, způsob vedení a náležitosti evidence krytí zástavních hypotečních listů v oběhu. Důležité v účetnictví bank jsou i vnitřní předpisy, které přímo vycházejí ze zákona o účetnictví např. zvolený postup odpisování, účtový rozvrh. Legislativa upravující účetnictví se snaží přiblížit účetním pravidlům 4. a 7. směrnice o účetnictví Evropské unie, 78/660/EEC a 83/349/EEC. Banky navíc podléhají speciální směrnici 86/635/EEC.

2.1.1 Zákon o účetnictví

Zákon o účetnictví 563/1991 Sb., který byl od roku 1991 již několikrát novelizován, definuje povinnost účetní jednotky vést své účetnictví úplně, správně a průkazným způsobem tak, aby věrně zobrazovalo skutečnost.

Zákon o účetnictví představuje právní úpravu v oblasti soukromého práva a jeho úkolem je v platném znění:

- zajistit informace pro finanční řízení
- prokázat stav a pohyb majetku, závazků, vlastního kapitálu, nákladů, výdajů, výnosů, příjmů a výsledku hospodaření
- dodržet soulad se směrnicemi Evropské unie a aplikovat vybrané zásady a charakteristiky Mezinárodních standardů účetního výkaznictví
- vytvořit pro české prostředí právní rámec pro vedení účetnictví a regulaci účetní závěrky včetně jejího zveřejňování

Zákon o účetnictví:

- definuje účetní jednotky
- definuje předmět účetnictví a účetní období
- stanovuje základní povinnosti při vedení účetnictví a při používání účetních metod
- stanoví pravidla pro oceňování
- stanovuje základní požadavky na obsah účetní závěrky a její zveřejňování

2.1.2 Vyhlášky Ministerstva financí

Vyhlášky Ministerstva financí upravují blíže účetní metodiky pro vybrané skupiny účetních jednotek. Pro tyto vybrané skupiny účetních jednotek je přímo ve vyhlášce definován rozsah, úprava a jednotlivé části účetní závěrky, vymezení položek majetku a jiných aktiv, závazků a jejich vyjádření v rozvaze. Dále je např. definován způsob vykazování hospodářského výsledku a jeho zveřejňování, popis účetní osnovy. Banky a ostatní finanční instituce se řídí vyhláškou č. 501/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Tab. 1 Přehled vyhlášek vydaných Ministerstvem financí

Vyhláška č.	Účetní jednotky, na které se vyhláška vztahuje
500/2002 Sb.	podnikatelé, kteří vedou podvojně účetnictví
501/2002 Sb.	banky a finanční instituce
502/2002 Sb.	pojišťovny
503/2002 Sb.	zdravotní pojišťovny
504/2002 Sb.	vedou podvojně účetnictví, ale předmětem činnosti není podnikání
505/2002 Sb.	územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy
506/2002 Sb.	Fond národního majetku a Pozemkový fond ČR

2.1.3 České účetní standardy

Cílem tvorby účetních standardů je blíže definovat účetní metody pro účetní jednotky. Obsahem standardů je popis účetních metod nebo postupy účtování. Nesmí být v rozporu s ustanovením zákona o účetnictví a ostatních právních předpisů. Cílem je dosažení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami. Postupy účtování pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi a účtují podle vyhlášky č.501/2002 Sb., jsou definovány v českých účetních standardech pro finanční instituce.

První české účetní standardy jsou účinné od 1.ledna 2004.

2.1.4 Obchodní zákoník

Tento zákon upravuje právní vztahy mezi zúčastněnými, jejich postavení a vztahy, které s podnikáním souvisejí. Jsou zde uvedeny např. povinnost vést účetnictví, co je obchodní majetek, kdo vede podvojně účetnictví.

2.1.5 Daňové zákony

Tyto zákony definují daňovou povinnost. Daň je platbou ve prospěch veřejného rozpočtu, která je povinná a vynutitelná. Daň vybírané v České republice rozdělujeme na přímé a nepřímé. Mezi daňové zákony patří např. Zákon o dani z příjmů č. 586/1992 Sb., který upravuje daň z příjmů fyzických i právnických osob nebo zákon č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty. V současné době je snaha o zjednodušení celé daňové soustavy.

2.2 Účetní jednotky povinné vykazovat dle IFRS

Podle nařízení Evropského parlamentu a Rady¹⁰ musí všechny podniky, které emitují veřejně obchodovatelné cenné papíry, vyhotovovat konsolidovanou účetní závěrku v souladu s IFRS, a to nejpozději od roku 2005. Tento termín je odložen u podniků, které emitovaly pouze dluhové cenné papíry, a u podniků, které ještě před vydáním tohoto nařízení používaly jiný soubor mezinárodně uznávaných standardů např. US GAAP. Toto nařízení je zahrnuto i do zákona o účetnictví a to do § 21 odst. 9 a § 23a. V § 21 odst.9 je upravena povinnost účetních jednotek, které jsou obchodními společnostmi a emitenty cenných papírů registrovaných na regulovaném trhu cenných papírů v členských státech Evropské unie, aby používaly Mezinárodní účetní standardy. V § 23a je definováno použití Mezinárodních účetních standardů v konsolidaci. Je zde uložena povinnost použít pro sestavení konsolidované účetní závěrky a vyhotovení výroční zprávy Mezinárodní účetní standardy účetní jednotky, která je emitentem cenných papírů na regulované trhu, kterým je v České repub-

¹⁰ Nařízení (ES) č. 1606/2002 Evropského parlamentu a Rady ze dne 19.července 2002 o používání Mezinárodních účetních standardů.

lice rozuměn veřejný trh. Konsolidujícím účetním jednotkám, které nejsou emitenty cenných papírů, se povinnost výkaznictví dle Mezinárodních účetních standardů neukládá, ale ani nezakazuje. Tyto účetní jednotky si mohou zvolit, zda pro sestavení konsolidované účetní závěrky a vyhotovení výroční zprávy použijí Mezinárodní účetní standardy. Konsolidovanou účetní závěrku musí sestavit mateřský podnik, který má dceřiné podniky podléhající konsolidaci.

3 ZÁKLADNÍ ROZDÍLY MEZI IFRS A CAS PRO FINANČNÍ INSTITUTE

Mnohé rozdíly mezi IAS/IFRS a českými účetními standardy CAS jsou založeny na jejich filozofických základech. České účetní standardy vycházejí ze striktních pravidel. Tato pravidla neakceptují náhradní řešení, pokud nejsou definována. Mezinárodní účetní standardy IAS/IFRS jsou založeny na principech, kde jsou už alternativní řešení akceptována za předpokladu, že budou udržena na hranicích vymezených standardy.

Jedním z rozdílů mezi účtováním dle IFRS a účtováním dle CAS je podmínka, že obsah je nadřazen formě. České účetní standardy neprosazují obsah před formou. Česká daňová legislativa vychází z českého účetnictví. To může vést k přijetí účetního stanoviska založeného na daňových ohledech. Přitom nesmíme zapomínat, že chceme, aby cílem účetního výkaznictví bylo věrné a poctivé zobrazení hospodaření účetní jednotky. Cílem vykazování podle IFRS je poskytnout informace o finanční pozici podniku, o jeho výkonnosti a o změnách ve finanční pozici.

Finanční pozice podniku je ovlivněna strukturou aktiv a zdrojů, likviditou a solventností, schopností podniku přizpůsobovat se změnám. Likvidita představuje schopnosti uhradit své závazky během krátké doby a solventnost představuje dlouhodobou schopnost podniku hradit své závazky v termínu splatnosti. Veškeré tyto informace můžou nalézt uživatelé v rozvaze.

Výkonnost podniku je sledována podle ziskovosti, která je ukazatelem efektivně využitých zdrojů. Hlavním zdrojem při posuzování výkonnosti podniku je výsledovka s přihlédnutím na důležitost i ostatních výkazů.

Změny ve finanční situaci jsou zaznamenány ve výkazu o peněžních tocích, ve výkazu cash flow.

Česká účetní legislativa považuje nekonsolidovanou účetní závěrku za primární zdroj informací. Oproti tomu vykazování dle IFRS upřednostňuje konsolidovanou účetní závěrku před nekonsolidovanou účetní závěrkou mateřské nebo dceřinné společnosti.

Odlíšnosti jsou i v charakteru úpravy. Česká účetní legislativa neobsahuje úplný koncepční rámec, např. nejsou popsány jednotlivé součásti účetní závěrky a jejich definice.

Pokud bude účetní jednotka, která účtovala podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., přecházet na IFRS, může to pro ni znamenat především změny v oblastech jako jsou:

- rezervy na standardní pohledávky, kde nejsou splněny požadavky na IAS 37
- účasti v cizích měnách přepočtené historickým kurzem - odlišnosti v IAS 21
- goodwill a negativní goodwill
- finanční umístění do nemovitostí
- leasing - podle IAS 17 se s finančním leasingem nezachází podle právní normy, ale podle ekonomické podstaty
- sociální fond - účetní jednotka vykazuje podle IAS 19 závazek spojený se zaměstnaneckými výhodami vůči zaměstnancům se zahrnutím do nákladů
- následné náklady na hmotný majetek v používání

Rozdíl v účetní závěrce, která byla sestavena podle IFRS je hlavně v její vypovídací schopnosti. Účetní závěrka sestavená podle českých národních standardů je ovlivněna napojením na daňový systém a z tohoto důvodu dochází jak ze strany podniků tak ze strany státu k určitým tlakům na zkreslování skutečného výsledku hospodaření.

Základní rozdíly mezi IFRS a českými účetními standardy pro banky, resp. pro finanční instituce jsou podrobněji popsány v následující části této bakalářské práce.

3.1 Leasing

Leasingem je rozuměn nájemní vztah, při kterém nájemce získá právo užívat aktivum za dohodnuté nájemné, které hradí pronajímateli po stanovenou dobu. Podnik má možnost užívat majetek i bez dostatku kapitálu na jeho jednorázové pořízení. Může rychle investovat, zavádět technologické inovace a zvyšuje konkurenceschopnost podniku. Navíc podnik může volný kapitál dále investovat. Rozlišujeme finanční a operativní leasing.

3.1.1 Leasing dle IFRS

Je definován v IAS 17 a v interpretaci IFRIC 4. Finanční leasing dle IFRS je nájemní vztah, kdy veškerá práva vlastnictví zůstávají pronajímateli a operativním leasingem jsou všechny ostatní nájemní vztahy. Nájemce finančního leasingu vykazuje pronajatý majetek v rozvaze na straně aktiv a na straně pasiv rozvahy vykazuje závazek k budoucím platbám. Najatý majetek je oceňován reálnou hodnotou najatého majetku, případně v současné hodnotě minimálních leasingových splátek, je-li tato hodnota nižší. Leasingové splátky se poté rozdělují na část finanční náklad představující splátku nájemného a na část vykazující nesplacený závazek. Jestliže se jedná o operativní leasing, poté ve výkaznictví pronajímatele se neobjeví. Předpis nájemného je zaúčtován jako náklad proti závazku, který bude uhrazen. V případě pronajímatele je o finančním leasingu účtováno jako o pohledávce, která je oceněna výší investice do pronájmu. Přijaté nájemné je zaúčtováno jako finanční výnos. V případě operativního leasingu pronajímatel ponechává se pronajímaný majetek v aktivech, který odepisuje. Nájemné je pak zaúčtováno jako výnos.

3.1.2 Leasing dle CAS

U finančního leasingu pronajímatel vykazuje majetek na straně aktiv v pořizovací ceně a obvykle odepisuje. Ve výnosech vykazuje příjmy z leasingových splátek, které časově rozlišuje. Při prodeji majetku je tento příjem zaúčtován do výnosů a majetek se vyřadí z aktiv podniku. Nájemce po dobu trvání leasingu, a to z důvodu, že nemá vlastnická práva k pronajímané věci, vykazuje pronajaté aktivum na podrozvahových účtech. Do rozvahy je zaúčtována pouze první leasingová splátka do nákladů a závazky z běžných leasingových splátek. Jakmile se nájemce stává majitel věci, zahrnuje majetek v pořizovací ceně do svých aktiva a začne odepisovat.

3.1.3 Základní rozdíl - leasing

Základní rozdíl mezi účtováním dle IFRS a CAS vytváří pohled na vlastnický vztah k pronajímanému majetku. CAS umožňuje účtovat o majetku a zahrnout jej do účetnictví až v případě nabytí vlastnických práv k věci. Operativní i finanční leasing je účtován stejným způsobem. Oproti IFRS upřednostňuje obsah před formou. Umožňuje účetním jed-

notkám více možností v zaúčtování leasingu a pravdivějšího zobrazení. Rozlišuje zaúčtování operačního a finančního leasingu.

3.2 Vykazování nákladů

Náklady představují účelně vynaložené peněžní prostředky podniku. Jejich výše ovlivňuje ekonomický prospěch podniku. Při jejich účtování je zachován aktuální princip. Jsou vykazovány v období, s kterým časově i věcně souvisejí. Náklady jsou zachyceny ve výsledovce.

3.2.1 Vykazování nákladů dle IFRS

Dle IFRS jsou charakterizovány náklady jako snížení ekonomického prospěchu podniku s vazbou na snížení aktiv nebo zvýšení závazků. Náklady jsou spojeny s výnosy. Předpokládá se, že pokud je učiněn náklad, bude v budoucnu představovat výnos. Formát výkazu zisku a ztráty není pevně stanoven.

Významnou položkou pro banky jsou nákladové úroky. Z pohledu IFRS jsou nákladové úroky vykazovány na aktuální bázi. Pro amortizaci veškerých finančních nákladů se používá metoda efektivní úrokové míry.

3.2.2 Vykazování nákladů dle CAS

Náklady dle CAS jsou peněžním vyjádřením spotřeby na mzdy, provoz, nákup materiálu, nákup dlouhodobého majetku atd. Jsou účtovány v období, se kterým věcně a časově souvisejí. Jejich výše následně ovlivňuje hospodářský výsledek. Uznatelnost nákladů pro daňové účely je definována v zákoně o dani z příjmů. Formát výkazu zisku a ztráty je závazně stanoveno.

U zaúčtování nákladových úroků je uplatňován aktuální princip.

3.2.3 Základní rozdíl – vykazování nákladů

Rozdíl mezi IFRS a CAS je např. v zaúčtování zaměstnaneckých požitků (penze). IFRS v tomto případě vyžaduje, aby náklady na požitky byly vykazovány systematicky v průběhu období. Jsou rozlišovány penzijní plány. Dle CAS nejsou tyto požitky v české legislativě zachyceny. V České republice je zaveden důchodový systém s možností penzijního programu.

Vykazování nákladových úroků je v CAS srovnatelné s IFRS. Efektivní úroková míra je však využívána pouze v účetnictví finančních institucí s tím, že pro krátkodobá aktiva lze použít i lineární metodu. Použití efektivní úrokové míry je tak v CAS omezené, na rozdíl od IFRS, kde se metoda efektivní úrokové míry používá u všech aktiv bez vlivu doby splatnosti.

3.3 Nehmotný majetek vytvořený vlastní činností

Za nehmotný majetek je považováno nepeněžní aktivum, které představuje ekonomický zdroj, ze kterého plyne užitek. Nemá fyzickou podstatu a je identifikovatelné. To znamená, že může být samostatně prodáno, může být odděleno. Příkladem nehmotného majetku je software, autorská práva nebo ochranné známky.

3.3.1 Nehmotný majetek vytvořený vlastní činností dle IFRS

Nehmotným aktivem dle IFRS je ekonomický zdroj bez hmotné postaty, od kterého se očekává v budoucnu ekonomický prospěch. Blíže jej definuje IAS 38, kde jsou vyjmenovány přesné podmínky pro zařazení majetku mezi nehmotná aktiva. Účtování je problematické a to z toho důvodu, že u nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností je těžko odhadnutelné, jaký ekonomický užitek bude v budoucnu z aktiva plynout. Obtížné je také odhadnout ocenění těchto aktiv. IFRS různě nahlíží na aktivaci nehmotných výsledků výzkumu a vývoje, kterou přísně definuje. Náklady na vývoj je možné aktivovat a amortizovat, jsou-li splněna následující kritéria:

- technická proveditelnost dokončení nehmotného aktiva umožňuje jeho následné využití nebo prodej

- podnik má záměr nehmotné aktivum dokončit s cílem jej využívat nebo prodat
- podnik je schopen nehmotné aktivum využívat nebo prodat
- podnik je schopen doložit, jak nehmotné aktivum bude generovat pravděpodobné budoucí ekonomické užitky
- pro dokončení vývoje a pro využití nebo prodej nehmotného aktiva jsou dostupné odpovídající technické, finanční a ostatní zdroje
- podnik je schopen spolehlivě ocenit všechny výdaje související s nehmotným aktivem v průběhu vývoje

3.3.2 Nehmotný majetek vytvořený vlastní činností dle CAS

CAS přesně definuje položky, které jsou vykazovány, jako nehmotný majetek. Navíc musí být jejich doba použitelnosti delší než jeden rok a od výše ocenění, které si určí účetní jednotka sama. V případě, že je splněna minimální hodnota pořízení nehmotného majetku, jsou náklady zaúčtovány jako technické zhodnocení.

Náklady na vývoj a výzkum se aktivují, jsou-li určeny k obchodování. Aktivují se i další náklady na tvorbu nehmotného majetku, který je určen k prodeji.

3.3.3 Základní rozdíly – nehmotný majetek

Hlavním rozdílem mezi IFRS a CAS je odlišnost v definování nehmotného aktiva. Odlišnost je i v posuzování uznatelnosti nákladů nehmotného majetku. IFRS toto přísně stanovuje, za jakých podmínek a jaké činnosti lze zařadit do aktivace majetku vytvořeného vlastní činností. CAS se odvolává i na daň z příjmů, nehmotný majetek vytvořený vlastní činností lze aktivovat pouze v případě, že vytvořené nehmotné aktivum je určeno k dalšímu prodeji.

3.4 Rezervy

3.4.1 Rezervy dle IFRS

Jsou definovány v IAS 37, kde jsou udány kritéria pro tvorbu rezerv, které upravují účetní hodnotu aktiv. IFRS dovolují vykázat rezervy vztahující se k současným závazkům z minulých událostí, pokud lze spolehlivě odhadnout pravděpodobný odliv prostředků v budoucnosti. IFRS tedy udávají rezervy jako závazky s nejistým časovým rozvrhem, s nejistou výší budoucích výdajů. Jsou rozlišovány rezervy, které jsou vykazovány v závazcích, a podmíněné závazky, které se naopak v závazcích neobjevují. Zaúčtování rezerv je prováděno na vrub nákladů se souvztažným zápisem ve prospěch účtu rezerv. Jsou zohledněna možná rizika. Je nutné, aby rezerva byla stanovena co nejlepším odhadem budoucích nákladů.

3.4.2 Rezervy dle CAS

Rezervy podle CAS jsou tvořeny na rizika a ztráty, tvorba rezerv je ovlivněna i zákonem o daních z příjmů a zákonem o tvorbě rezerv pro zjištění základu daně z příjmů. Do rezerv jsou zařazeny i technické rezervy. Podle zvláštních právních předpisů jsou tvořeny rezervy na technické zhodnocení.

Rezerva se tvoří v případě, pro který platí následující kritéria:

- existuje povinnost (právní nebo věcná) plnit, která je výsledkem minulých událostí
- je pravděpodobné, že plnění nastane a vyžádá si odtok prostředků představujících ekonomický prospěch, přičemž „pravděpodobné“ znamená převyšující pravděpodobnost vyšší než 50%
- je možné provést přiměřeně spolehlivý odhad plnění

3.4.3 Základní rozdíly – rezervy

Obecně je tvorba rezerv dle CAS srovnatelná s IFRS – tvorba rezerv na budoucí možné ztráty, které jsou v současnosti předvídatelné. IFRS však např. nepovoluje tvorbu rezerv podle zvláštních právních předpisů a přísněji definuje pravidla jejich tvorby. Naopak

v CAS není definován pojem podmíněného závazku a ocenění současnou hodnotou a na rozdíl od IFRS umožňuje tvořit rezervy i na budoucí opravy dlouhodobého hmotného majetku. IFRS tuto možnost nepřipouští.

Tvorba rezerv dle CAS a dle IFRS je však u finančních institucí srovnatelná.

3.5 Odložená daň

3.5.1 Odložená daň dle IFRS

Výpočet odložené daně je realizován ze všech tzv. přechodných rozdílů, které vznikají mezi účetní hodnotou aktiva nebo závazku a daňovou hodnotou příslušné položky. Podnik stanoví jednotlivým položkám účetní hodnotu a daňovou hodnotu. Rozdílem těchto položek vzniká odložená daň ve formě odloženého daňového závazku nebo odložené daňové pohledávky.

3.5.2 Odložená daň dle CAS

Pomocí přechodných rozdílů je prováděna odložená daň pouze u podniků, které tvoří konsolidační celek, finančních institucí a společností s povinností ověření účetní závěrky auditorem. Výpočet vychází ze závazkové metody.

3.5.3 Základní rozdíly – odložená daň

Odlišnost je v metodice účtování některých typů transakcí podle CAS a IFRS a z tohoto důvodu vzniká odlišnost při výpočtu odložené daně.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 eBANKA – vznik a charakteristika

eBanka, a.s. je univerzální bankou nabízející komplexní služby v oblasti retailového i podnikového bankovníctví. Od roku 1997, kdy vstoupila na trh jako internetová banka, si udržuje vedoucí postavení ve využívání moderních technologií v bankovníctví a v posledních letech je nejdynamičtější bankou v České republice.

Ke dni 29. prosince 1990 byla do obchodního rejstříku zapsána společnost Agrobanka Olomouc, akciová společnost. Dne 21. ledna 1993 společnost změnila název na Zemská banka, akciová společnost a 13. prosince 1995 znovu změnila název na Zemská banka, a.s. Část společnosti (včetně všech poboček) byla 1. dubna 1996 prodána Bance Haná, a.s. Prodej byl součástí celkové restrukturalizace banky. 11. srpna 1997 schválila Česká národní banka prodej 75,023 % akcií Zemské banky, a.s. společnosti Expandia, a.s. 24. října 1997 proběhla mimořádná valná hromada banky, která schválila změnu názvu společnosti na EXPANDIA BANKA, a.s., a tato změna byla zanesena do obchodního rejstříku 14. listopadu 1997.

K 31. prosinci 1998 zvýšila společnost Expandia, a.s. svůj podíl v bance na 89,9 %. 7% akcií vlastnila společnost EXPANDIA Holding, a.s. a zbývajících 3,1 % bylo v držení drobných investorů. V roce 1999 vstoupil do banky strategický partner, finanční skupina České pojišťovny a.s. 31. března 2000 Česká národní banka povolila skupině České pojišťovny a.s. získat v bance majoritní podíl. Od 8. září 1999 byla společnost zapsána v obchodním rejstříku jako Expandia Banka, a.s. a od 28. května 2001 jako eBanka, a.s. V roce 2005 navýšila Česká pojišťovna a.s. svůj podíl v bance z 90,85 % na 100 %

V roce 2005 přesáhl celkový počet klientů eBanky hranici 470 tisíc, kterým je nabízeno ucelené portfolio finančních produktů a služeb s důrazem na využívání přímého bankovníctví. eBanka v roce 2005 získala ocenění Nejdynamičtější banka roku 2005 a Účet roku 2005.

5 FÁZE IMPLEMENTACE

Představenstvo eBanky schválilo dne 29.4.2005 dluhopisový program se záměrem emise veřejně obchodovatelných hypotečních zástavních listů. Z tohoto důvodu, pokud by k emisi hypotečních zástavních listů v roce 2005 došlo, vzniká eBance následující rok povinnost účtování a sestavování účetní závěrky primárně podle IFRS. eBanka zahájila přípravu na přechod účtování dle IFRS dne 1.5.2005. Cílem bylo připravit eBanku na přechod na účtování podle IFRS od 1.1.2006. V případě, že by emise nebyla uskutečněna bylo by primárně účtováno podle CAS a IFRS by sloužilo k externímu výkaznictví. Naopak pokud by emise byla uskutečněna, primárně by bylo účtováno podle IFRS a současně vedené účetnictví dle CAS by sloužilo k stanovení základu daně a k interním potřebám banky.

Emise hypotečních zástavních listů eBanky byla uskutečněna dne 29.11.2005. Bylo vydáno 50 000 ks hypotečních zástavních listů o jmenovité hodnotě 10 000 Kč s úrokovou sazbou 4,5 % p.a. Od roku 2006 tak eBanka podléhá povinnosti účtovat a vykazovat, tj. sestavovat účetní závěrku, dle IFRS.

5.1 Fáze implementace

- I. Vymezení rozdílů mezi postupy účtování podle IFRS a podle CAS a zpracování přehledu změn, které je zapotřebí v účetnictví eBanky k 1.1.2006 realizovat.
- II. Na základě spolupráce s auditorskou společností KPMG odsouhlasení rozdílové analýzy a návrhů na provedení změn v systémech eBanky.
- III. Zadání požadavků na vývoj Transakčního systému¹¹ a účetního softwaru FEIS.
- IV. Implementace změn v systémech eBanky a nastavení metodiky IFRS k 1.1.2006.

¹¹ Centralizovaný systém zajišťující správu klientských a vnitřních účtů banky a operace s nimi spojených včetně účetních operací.

5.1.1 I.fáze – zpracování rozdílové analýzy

Nejprve byla zpracována rozdílová analýza mezi IFRS a CAS s přihlédnutím k podmínkám v eBance. Byl stanoven projektový tým pro jednotlivé oblasti projektu s harmonogramem činnosti.

Tým projektu v eBance byl rozdělen do oblastí:

- Transakční systém – opravné položky
- Transakční systém – poplatky a efektivní úroková míra
- FEIS – implementace druhého účetního okruhu
- konverze účetních dat do okruhu IFRS
- zajištění přenosů z Transakčního systému do účetního systému FEIS (dvou-okruhové přenosy), úprava účtového rozvrhu, výkazy ČNB

Byl stanoven rozpočet projektu a stanoveny dopady implementace IFRS do účetnictví eBanky. Veškeré výsledky během I. etapy implementace byly předávány vedení společnosti a Projektovému výboru eBanky (Výbor, který schvaluje, řídí a kontroluje realizaci projektů v eBance).

5.1.2 II. fáze

V rámci této analýzy byla uzavřena smlouva mezi eBankou a auditorskou společností KPMG. Cílem této spolupráce bylo vyhnout se případným rizikům z důvodu nesprávné identifikace situace v rámci konverze účetnictví na IFRS. Po zpracování analýzy rozdílů mezi účetními systémy byla celá záležitost konzultována s pracovníky KPMG, kteří správnost analýzy potvrdili.

5.1.3 III. fáze

Během této fáze byl navržen systém dvou-okruhového účetnictví. Ke stávajícímu účetnímu systému FEIS se plánovalo napojení dalšího okruhu, které měla zajišťovat firma ARBES. Byla zpracována implementační analýza na Transakční systém a jeho vývoj. Tyto požadavky byly předány firmě ARBES k zapracování do účetního systému.

5.1.4 IV. fáze

V této fázi byla podepsána smlouva mezi eBankou a společností ARBES o implementaci druhého účetního okruhu do účetnictví eBanky. Byla provedena úprava algoritmu pro generování hlavní knihy. Probíhalo testování účetního prostředí. Nastavovaly se obecné metody účtování podle IFRS.

Konec realizace projektu byl stanoven na 31.12.2005. Kdyby banka nespĺnila požadavky zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví § 19 odst. 9, vystavila by se riziku udělení milionových pokut. Současně by nebyla možnost splnit informační povinnost v rozsahu daném zákonem.

6 ROZDÍLOVÁ ANALÝZA

6.1 Leasing

Stávající postupy vykazování finančního leasingu pro účely výkazů ČNB a závěrky podle IFRS byly v souladu se standardy IFRS. Majetek pořízený v rámci finančního leasingu (v eBance se ve většině případů jedná o automobily) byl zachycován v rozvaze na straně aktiv jako hmotný majetek. Automobily byly zaúčtovány v ceně pořízení včetně DPH. V rozvaze na straně pasiv jako závazek z finančního leasingu. Závazek z finančního leasingu byl postupně umořován. Zůstatková hodnota byla vyčíslena jako nulová, jelikož leasingová smlouva byla uzavírána na dobu 4 let a majetek byl během této doby odepsán. V případě, že bude majetek (většinou automobil) po ukončení leasingu odprodán, bude prodejní cena zahrnuta do zůstatkové ceny pro stanovení odpisů.

eBanka v okruhu účtování podle CAS zaznamenává majetek pořízený v rámci finančního leasingu až po ukončení leasingové smlouvy a nabytí vlastnických práv k majetku. Leasingové splátky se účtují do správních nákladů.

Odlišný způsob účtování v jednotlivých účetních okruzích mají vliv na hospodářský výsledek.

6.2 Nehmotný majetek vytvořený vlastní činností

eBanka postupovala v souladu se standardem IAS 38. Vyúčtování operačního systému společně s hardwarem vykazovala jako nehmotné aktivum. Na další zakoupený software bylo nahlíženo jako na nehmotné aktivum.

eBanka v českých účetních standardech ale neaktivovala v rámci vývoje vlastního software (nehmotného aktiva) personální náklady vlastních zaměstnanců, kteří se na vývoji podíleli, ani ostatní náklady. Tyto náklady (typu správní náklady) nebyly aktivovány z důvodu vývoje software, který nebyl primárně určen k prodeji.

V rámci přechodu na IFRS a úplné aplikace IAS 38 byly podrobně analyzovány vynaložené vlastní náklady na vývoj Transakčního systému a bylo rozhodnuto o kapitalizaci personálních nákladů zaměstnanců za období, které tito zaměstnanci prokazatelně věnovali vývoji Transakčního systému. V eBance byla přesně definována pravidla a podmínky, za

kterých bylo možné aktivovat (kapitalizovat) vlastní náklady, resp. nehmotný majetek vytvořený vlastní činností.

6.3 Rezervy

Rezervy jsou zaúčtovány podle IAS 37 a eBanka dodržovala postupy dle IFRS. V rámci CAS byly tvořeny rezervy na roční bonusy pro zaměstnance, které jsou budoucím smluvním závazkem. Tvorba těchto rezerv splňovala podmínky testu na rezervy. Podmínkou je, že podnik má smluvní nebo i mimosmluvní závazek z minulosti a je pravděpodobné, že bude znamenat odliv zdrojů, které přinášejí ekonomický prospěch společnosti. Podmínkou je, že výše rezervy je odhadnutelná. V případě, že bude tvořena dlouhodobá rezerva, bude vykazována v diskontované hodnotě a každé období bude její výše přepočítána tak, aby zobrazovala nejpřesněji skutečnost. Rezerva byla tvořena proti provozním nákladům a čerpána ve prospěch provozních výnosů. Nyní je tvorba rozčleněna do nákladů podle účelu a v případě čerpání je účtována tato situace ve prospěch závazků, které jsou opět členěny dle účelu.

6.4 Odložená daň

Výpočet odložené daně vycházel z českých postupů a z tohoto důvodu vznikla odlišnost ve výpočtu odložené daně podle IFRS. Základní rozdíl vznikl v přechodných rozdílech mezi účetní a daňovou hodnotou u hmotného a nehmotného majetku a to vzhledem k zahrnutí majetku v leasingu od aktiv a ke zvýšení hodnoty nehmotného majetku, což bylo způsobeno kapitalizací personálních nákladů na vývoj.

V rámci rozhodování o zaúčtování a vykázání odložené daně byla přijata teze, že v případě, že vypočtená odložená daň dle IFRS bude vyšší než odložená daň vypočtená podle českých postupů, bude z principu obezřetnosti zaúčtována odložená daň podle českých standardů.

6.5 Finanční nástroje: účtování a oceňování

eBanka při posuzování pohledávky a při tvorbě opravné položky a rezervy vycházela z Opatření ČNB č. 9/2002 Sb. V tomto opatření jsou stanoveny pravidla pro posuzování pohledávek z finanční činnosti, tvorbu opravných položek a rezerv a pravidla pro nabývání některých druhů aktiv. Podle IAS 39 je nastaveno pravidlo pro oceňování finančních nástrojů ve fair value. Je to částka, za kterou může být aktivum směřeno za obvyklých podmínek na likvidním trhu. Při oceňování finančního aktiva jsou brány v úvahu i všechny transakční náklady. Tedy i náklady spojené s pořízením aktiva, např. poplatky burze, zprostředkovatelské provize. Požadavky IAS 36 byly implementovány do Opatření ČNB č. 6/2004, podle kterých eBanka od 1.1.2005 účtuje. Z tohoto důvodu byly současné metody tvorby opravných položek ponechány. Hospodářský výsledek případnou změnou v tvorbě opravných položek nebyl ovlivněn.

Zároveň bylo schváleno opatření, že v případě, že by některý postup tvorby opravných položek nebyl externím auditorem plně shledán v souladu s IFRS a vyčíslený rozdíl by byl významný, byla by tato změna zaúčtována do vlastního kapitálu eBanky.

6.6 Výnosové poplatky a uplatnění efektivní úrokové míry

Při přechodu na vykazování dle IFRS, bylo v rámci rozdílové analýzy řešeno časové rozlišení:

- poplatku za kladné vyřízení žádosti o přidělení úvěru
- poplatku za přípravu úvěrové dokumentace
- měsíčních poplatků za správu úvěru
- závazkové provize (poplatek placený eBance v případě nečerpání celé výše poskytnutého úvěru
- jednorázových poplatků spojených s vymáháním splátek úvěru z důvodu nesolventnosti klienta
- nebo poplatku v případě podání si žádosti o změnu úvěrové dokumentace.

Dle CAS byly všechny výše uvedené poplatky spojené se sjednáním krátkodobého (splatnost do 1 roku), střednědobého (splatnost 1-5 let) nebo dlouhodobého (splatnost nad 5 let) úvěru zaúčtovány jednorázově do výnosů eBanky.

Podle požadavků IFRS je nutné poplatky za sjednání úvěru a za přípravu smluvní dokumentace v okamžiku „pořizování“ úvěru zaúčtovat do výnosů v období, se kterým časově a věcně souvisí, tj. po celou dobu trvání úvěrového vztahu. Poplatky za správu a vedení úvěru se do výnosu zaúčtují v okamžiku zaplacení jako jednorázový výnos banky.

Aby bylo dosaženo v účetnictví eBanky souladu s IFRS, jsou poplatky související s tvorbou finančního nástroje (tj. v podmínkách eBanky poplatky za sjednání a přípravu úvěru) rozlišovány do výnosů eBanky, v závislosti na době splatnosti úvěrů, po celou dobu „života“ úvěru.

Vzhledem k náročnosti implementace tohoto standardu, ale především z důvodu významnosti rozdílu ve výpočtu skutečných úrokových výnosů podle lineární metody a metody efektivní úrokové míry, jsou poplatky za sjednání úvěru a za přípravu smluvní dokumentace metodou efektivní úrokové míry rozlišovány pouze u dlouhodobých úvěrů.

7 DOPADY IMPLEMENTACE IFRS V eBANCE

Přechod na účtování podle IFRS způsobuje dopad na vykazování výše vlastního kapitálu společnosti, na vykázaný zisk, na výši aktiv a pasiv. Tento dopad se pak přenáší do dalších činností společnosti. Přenáší se do tvorby plánů a rozpočtů, do hodnocení organizačních jednotek společnosti apod.

Implementace IFRS v eBance nebyla pouze záležitostí pracovníků oddělení Účetnictví a Účetní metodika. Dotkla se řady oblastí nad rámec těchto oddělení, tj. vývoje informačních systémů, externího výkaznictví, řízení portfolia, oblasti rizik apod. Aby mohl být projekt implementace úspěšně dokončen, byla nutná spolupráce a plná podpora představenstva a vedení eBanky, které přidělilo potřebný rozpočet pro realizaci projektu. Oddělení Účetní metodika připravilo základní rozdílovou analýzu, vedlo projekt IFRS a následně upravilo účetní směrnice. Oddělení Externí výkaznictví připravilo účetní závěrku a zpracovalo výkazy tak, aby korespondovaly se standardy IFRS. Oblast informačních technologií zabezpečilo změny Transakčního systému, který umožňuje výkaznictví podle IFRS soustavně a v rámci běžného provozu. Během projektu od 1.5.2005 do 31.12.2005 byly splněny stanovené cíle. Zůstává k realizaci pouze zprovoznění automatického navazování poplatků za zpracování úvěrů, které nejsou v době zaúčtování poplatků evidovány v aplikaci Úvěřář¹². Tento požadavek bude řešen samostatně v rámci vývoje Transakčního systému. Do doby automatizace budou účetní operace provedeny ručně.

Při projektu zavedení primárního účtování podle mezinárodních standardů IFRS bylo zvoleno dvou-okruhové účetnictví a to z důvodu, že eBanka už v minulých obdobích vykazovala účetní závěrku podle IFRS, i když primárně účtovala podle CAS. Účtování podle IFRS 1, které definuje postupy pro první použití mezinárodních standardů, nebylo použito, protože již potřebné úpravy a překlasifikace položek v rámci mezinárodních standardů byly realizovány v rámci sekundárního vykazování podle IFRS pomocí převodových můstků.

Výhodou zavedení dvou-okruhového účetnictví bylo přehledné zachycení hospodaření účetní jednotky i v minulých obdobích, tj. nebyla přerušena kontinuita účetnictví. Zároveň

¹² aplikace pro evidenci a zpracování úvěrů k osobním i firemním účtům

zajištění účtování a vykazování dle IFRS neznamena konec účtování dle CAS a tím má eBanka k dispozici druhý účetní okruh, ze kterého lze snadno získat podklady pro sestavení daňového přiznání daně z příjmů právnických osob.

ZÁVĚR

Přechod na účetní výkaznictví dle IFRS bylo v eBance realizováno „povinně“. Ze začátku projektu byla implementace i vnímána jako nutné zlo, které eBance za vynaložené finanční prostředky nepřinese v budoucnu významný ekonomický přínos.

Implementace IFRS se ukázala i jako projekt, který je náročný z hlediska času i z pohledu vysokých nároků na pracovníky, kteří se na implementaci podílí. Lze však říci, že eBanka IFRS k 1.1.2006 úspěšně implementovala a volbou dvou-okruhového účetnictví umožnila pokračovat v účtování dle českých účetních standardů. Tím si vytvořila dobré podmínky pro plnění kritérií zákona o daních z příjmů.

V rámci přechodu na IFRS dokázala eBanka potvrdit i často uváděný mýtus při tomto kroku a to „Obchodní a jiné útvary nemusíme moc zapojovat. Je to věc účtárny.“, neboť do projektu IFRS byly zapojeny téměř všechny útvary eBanky, a to včetně pracovníků oblasti obchod.

Za hlavní negativa přechodu na IFRS lze považovat:

- vysoká časová náročnost projektu
- vynaložení významné finanční částky na vývoj systémů
- možný rozdílný výklad některých standardů (odlišné názory mezi odborníky v eBance i mezi bankou a KPMG)
- vnímání projektu jako povinnosti

Za hlavní pozitiva přechodu na IFRS lze považovat:

- přístup k finančním prostředkům pro další rozvoj eBanky i ze zahraničí
- zvýšení důvěryhodnosti eBanky, jako subjektu primárně vykazujícímu dle IFRS
- eBanka ne zvolila provizorní, ale systémové řešení přechodu na IFRS
- zlepšení a zrychlení vykazování do České národní banky, kde se prosazuje více metodika IFRS než např. v zákoně o účetnictví

eBanka projekt konverze účetnictví na mezinárodní standardy IFRS zvládla podle časového harmonogramu. Zařadila se mezi společnosti obchodující na veřejném trhu. Přechod účetnictví na IFRS otevřel eBance možnost oslovení větší skupiny potenciálních investorů. V roce 2006 si eBanka dala za cíl oslovit a získat ještě větší množství klientů. V současné

době se zvyšuje její tržní hodnota podniku. A již dnes se objevili zájemci o odkoupení akcií eBanky.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

eBanka is a dynamic and modern bank, member of a financial group of Česká pojišťovna, offering a wide range of banking services both for physical and legal entities. eBanka was the first bank in the Czech Republic that offered the clients a possibility to use services of a direct banking.

eBanka use International Financial Reporting Standards and Czech accounting standards for financial institutions for accounting. In year 2005 eBanka prepared the issues of bonds. This situation was the large change in accounting of eBanka. The world of International Financial Reporting Standards (previously International Accounting Standards) is fundamentally changing. From 2005, all quoted companies in the European Union are required to prepare consolidated financial statements in accordance with IFRS. The Czech Republic entered the EU, therefore this requirement has impact on all the Czech companies that are quoted or expect to be quoted as well as the subsidiaries of quoted European multinationals.

The target of this work is to analyse a process with implementation of IFRS (International Financial Reporting Standards) for accounting of eBanka and to target the limitation of basic differences between accounting and presenting by course of IFRS and CAS for financial institutions (Czech accounting standards for financial institutions). The attention is paid, to introduced to problems in differences between the standards in conditions of eBanka and the impact on the implementation IFRS. The parts of this process was described and analysed.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BARÁK, J., MATAJ, J. Zákon o bankách (s komentářem). 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, s.r.o., 1999. 240 s. ISBN 80-85963-98-1.
- [2] JÍLEK, J., SVOBODOVÁ, J. Účetnictví bank a finančních institucí 2005. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005 588 s. ISBN 80-247-1237-7.
- [3] KOVANICOVÁ, D. Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS. 5. vyd. Praha: Bona Polgon, 2005. 544 s. ISBN 80-7273-129-7.
- [4] KRUPOVÁ, L. IAS v příkladech I. díl, Praha: VOX, 2002. 215 s. ISBN 80-86324-22-2.
- [5] KRUPOVÁ, L. IAS v příkladech II.díl, Praha: VOX, 2003. 190 s. ISBN 80-86324-23-0.
- [6] KRUPOVÁ, L. IAS v příkladech III. díl, Praha: VOX, 2003. ISBN 80-86324-23-8.
- [7] ŠRÁMKOVÁ, A., JANOUŠKOVÁ, M. Mezinárodní standardy účetního výkaznictví – Praktické aplikace, aktualizované vydání pro účetní období 2006-2007, Praha: Institut Svazu účetních, 2006, 432 s. ISBN 80-86716-28-7.
- [8] ŠRÁMKOVÁ, A., JANOUŠKOVÁ, M. Mezinárodní standardy účetního výkaznictví – Praktické aplikace, aktualizované vydání pro účetní období 2004-2005, Praha: Institut Svazu účetních, 2004, 290 s. ISBN 80-86716-09-0.
- [9] MLÁDEK, R. Světové účetnictví IFRS, US GAAP. 1. díl. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2005. 415 s. ISBN 80-7201-519-2.
- [10] SEKERKA, B. Bankovnictví I. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 115 s. ISBN 80-7194-814-4.
- [11] SEKERKA, B. Bankovnictví II. 2.vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 79 s. ISBN 80-7194-815-2.
- [12] Zákon č. 563/1991 Sb., O účetnictví ve znění platném v roce 2006.
- [13] Prováděcí vyhláška č.501/2002 Sb., Ministerstva financí, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jed-

notky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi ve znění platném v roce 2006.

- [14] České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění platném v roce 2006.
- [15] KRUPOVÁ, L., VAŠEK, L., ČERNÝ M. IAS/IFRS mezinárodní standardy účetního výkaznictví. 1. vyd. Praha: VOX, 2005. ISBN 80-86324-44-3.